

Probouzející se uvědomění

XIX. století je obdobím, kdy se mezi obyčejnými prostými obyvateli Evropy začíná objevovat národnostní uvědomění. Dříve byl pocit národnostní příslušnosti exkluzivním jevem, který byl rezervován pouze pro šlechtu a aristokracii, přičemž pro obyčejné prosté lidi bylo důležité, koho jsou poddaní. Revoluce osvícenství probíhající ke konci XVIII. století, jejíž výdobytky v podobě osobních svobod, všeobecného přístupu k základnímu vzdělání a ideje rovnosti vůči právu, rozneslo po Evropě válečné tažení Napoleona Bonaparte, se přičinila ke vzniku národů v dnešním chápání tohoto pojmu. Obyčejní lidé přestali být např. jen polsky mluvícím živlem a stále častěji si uvědomovali, co vyplývá ze skutečnosti, že užívají právě tento jazyk.

V Horním Slezsku v tom období existovala a žila čtyři národnostní společenství s různým stupněm vlastního uvědomění. Největší národnostní uvědomění projevovali Židé, kteří ale byli paradoxně nejméně početnou skupinou obyvatel Slezska, a proto zde ani nevytvářeli oddělené židovské čtvrti, jako vznikaly na území Západní Evropy. Jejich národnostní uvědomění bylo spojeno s kultivováním jejich náboženství. Židé, kteří ztratili svou víru, podléhali velmi rychle asimilaci.

Němci, kteří žili v uzavřených vesnických koloniích, ve městech ale i roztroušeni mezi místním obyvatelstvem, a kteří se osídlili ve Slezsku v rámci dvou velkých kolonizačních akcí: v XIII. století a ve druhé polovině XVIII. století, si v mnoha případech udržovali v rodinách paměť o tom, odkud přišli, což také utvářelo jejich uvědomění národnostní odlišnosti.

Probouzení polského národnostního uvědomění mezi místním původním obyvatelstvem Slezska bylo spojeno s uvědomováním si důsledků zdánlivě evidentních faktů: „jsem katolík, Němci chodí do sboru a já se svou rodinou do kostela“, „doma mluvíme slezským nářečím, kterému rozumí i Polák a které je zcela nesrozumitelné pro Němce“, a také složitějších procesů a skutečností během odkrývání národnostního uvědomění: „cítím spojení s polskou kulturou a polským způsobem prožívání víry a náboženství“. Badatelé uvádějí výše uváděné tři etapy, jako tři kroky vedoucí k odkrývání své polské identity v případě obyčejných obyvatel Horního Slezska, a tedy i Kozielské oblasti.

Poslední skupinu, která byla poměrně méně početná, tvořili v XIX. století Češi, či spíše potomci emigrantů z Čech, kteří se již dávno asimilovali, častěji spíše s Němci než s Poláky, ale zachovali si vědomí o svých českých kořenech. Žili nejčastěji v uzavřených koloniích a po II. světové válce byli nedobrovolně přesídleni do Československa.